

Ευαγγελισμός: Η προσευχή ως υπακοή (Ηλίας Λιαμής, δρ. Θεολογίας, Καθηγητής Μουσικής, Πρόεδρος της Συνοδικής Υποεπιτροπής Καλλιτεχνικών Εκδηλώσεων της Εκκλησίας της Ελλάδος)

[/ Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Όπως προαναφέραμε, στην πνευματική πορεία, η προσευχή του αιτήματος δίνει τη θέση της στην προσευχή της δοξολογία και της ευγνωμοσύνης. Αλλά και αυτή η προσευχή δίνει τη θέση της στην προσευχή της σιωπής και της ολοκληρωτικής παράδοσης στο θείο θέλημα. Ο Ευαγγελισμός της Θεοτόκου και η εγκυμοσύνη της, πέραν της ανεξήγητης για την ανθρώπινη διάνοια διάστασης, προτυπώνει κατά τον καλύτερο τρόπο αυτό το τρίτο στάδιο της προσευχής. Η εντός της παρθενικής της μήτρας εγκατοίκησης του ίδιου του Θεού επιβεβαιώνει την ολοκληρωτική παράδοση της στο θέλημά Του. Εάν η ίδια υπήρξε καρπός προσευχής, έρχεται τώρα εκείνη να κυοφορήσει τον καρπό μιας απόλυτης

υπακοής.

Η στιχομυθία της Θεοτόκου με τον Άγγελο, κατά το γεγονός του Ευαγγελισμού, αποδεικνύουν την ετοιμότητά της να αποδεχθεί το θείο θέλημα. Ένα θέλημα το οποίο και η ίδια αντιλαμβάνεται πως υπερβαίνει την ανθρώπινη λογική, αλλά και πως αποτελεί καθήκον βαρύ και αιτία σύγκρουσης με ολόκληρο τον κοινωνικό της περίγυρο. Η φράση της «Ιδού η δούλη Κυρίου» (Λκ. 1,38), προσφέρεται από έναν άνθρωπο με πλήρη επίγνωση των συνεπειών αυτής της αποδοχής. Και αυτό καθιστά την στάση της ακόμη περισσότερο άξια θαυμασμού. Παράλληλα, μας υπενθυμίζει, πως η εναρμόνιση με το θείο θέλημα έχει κόστος, που πολλές φορές μας φέρνει σε κάθετη σύγκρουση με νοοτροπίες και πρακτικές του κόσμου τούτου. Η υπακοή στον Θεό επιφέρει ρήξεις με τον κόσμο. Κι ακόμη, η υπακοή αυτή δεν συνεπάγεται άμεση φανέρωση των τρόπων, με τους οποίους το θέλημά Του θα εκπληρωθεί. Ο άνθρωπος του Θεού, όπως η Παναγία, πιθανό και να ζητά εξηγήσεις. («πῶς ἔσται μοι τοῦτο, ἐπεὶ ἄνδρα οὐ γινώσκω;» Λκ. 1,34) Αυτές όμως δεν είναι ποτέ ικανές από μόνες τους να γαληνέψουν την ψυχή. Η γαλήνη αυτή έρχεται μέσω της προσευχής, η οποία οδηγεί τον άνθρωπο στην απόλυτη εμπιστοσύνη προς τον Θεό. Αυτή διευκολύνει την ψυχή να δεχτεί το υπέρλογο, καθ' ην στιγμήν ο κόσμος είτε αδυνατεί να το αναγνωρίσει, είτε το χλευάζει. Βεβαίως δεν πρόκειται για στιγμιαία διαδικασία. Είναι γεγονός πως τα στοιχεία για τη ζωή της Παναγίας από τα Εισόδια έως τον Ευαγγελισμό λείπουν. Η πλήρης όμως εναρμόνιση του θελήματος τη Μαρίας με εκείνην του Θεού καλύπτει πλήρως αυτό το κενό. Χωρίς καμία αμφιβολία, η νέα αυτή κοπέλα από την Ναζαρέτ είχε ανέβει σκαλί – σκαλί όλη την κλίμακα της προσευχής. Κατά τον Ευαγγελισμό ολοκληρώνεται μια σταδιακή άφεση σε μια άρρητη άρρητη θεία βούληση. Η Παναγία αναφωνεί «Ιδού η δούλη Κυρίου», όχι ως υποτακτική αλλά ως απόλυτα ταυτισμένη με τον Θεό.

Κατά τον άγιο Νικόλαο τον Καβάσιλα, ο οποίος αφιέρωσε τις κορυφαίες των δυνάμεων του στην θεολογική προσέγγιση του προσώπου της Θεοτόκου, η απόλυτη υπακοή της την επαναφέρει ουσιαστικά στην προπτωτική κατάσταση:

«και ούτως εν τω κόσμω τούτω καθάπερ εν τω παραδείσω, καθαρόν και ολόκληρον τον άνθρωπον έδειξε και οίος την αρχήν επλάσθη και οίον αυτόν μένειν εχρήν και οποίος αν ην έπειτα περί της ευγενείας ηγωνισμένος». (Λόγος εις την Γέννησιν). Δηλ. «Και έτσι (η Παναγία με τον βίο της) στον κόσμο τούτο όπως στον παράδεισο, καθαρόν και άρτιο κατέδειξε τον άνθρωπο και πώς ήταν όταν επλάσθη και πώς έπρεπε να μέινει και πώς θα εξελισσόταν αγωνιζόμενος να διατηρήσει την ευγενή του (θεική) καταγωγή».

Αν και ως άνθρωπος φέρει τις συνέπειες της πτώσεως, οι πνευματικοί της αγώνες ουσιαστικά τις αδρανοποιούν. Το αδύνατον για τα μέτρα των ανθρώπων, καθίσταται για τα τέκνα της προσευχής δυνατόν. Ο μεγάλος Πατήρ μάς καλεί να αναλογιστούμε μάλιστα, πως στην Παλαιά Διαθήκη, η ενατένιση ακόμη και των οπίσω του Θεού, όπως στην περίπτωση του Μωυσή, προϋποθέτει καθαρμούς και προετοιμασία επίπονη, προκειμένου ο άνθρωπος να αξιωθεί την επαφή με την παναγιότητα του Πλάστη. Την ώρα όμως του Ευαγγελισμού, καμιά προετοιμασία δεν τίθεται από τον Άγγελο ως προϋπόθεση. Η Παναγία παρουσιάζεται πλήρως

κεκαθαρμένη, έτοιμη να καταστεί άσπιλο και αμόλυντο κατοικητήριο Θεού. Ο Άγιος Γρηγόριος ο Παλαμάς γεφυρώνει το χάσμα ανάμεσα στην ανθρώπινη ατέλεια και στη πνευματική πληρότητα που ενυπάρχουν μέσα στην ύπαρξη της Παναγίας: Με τον Ευαγγελισμό, «Η καθαρά καθαίρεται και αγία αγιάζεται προς έτι μείζονα αγιασμόν αυτής» (Ομιλία για τον Ευαγγελισμό της Θεοτόκου).

Ο ίδιος συμπληρώνει πως η πορεία προς την κάθαρση αποκτά ακόμη ευρύτερες διαστάσεις, καθώς η ίδια δεν γνώρισε τρυφή Παραδείσου, ούτε είχε για στήριγμα μια άδολη φύση. Αγωνίστηκε εντός ενός πεπτωκότος κόσμου, με την αμαρτία διάχυτη γύρω της και τις δυνάμεις της ατελείς. Η προσευχή λοιπόν, μέσα σε αυτό το πλαίσιο αναδεικνύεται ως ανασταλτική των πληγών της ανθρώπινης παρακοής. Εάν ο Αδάμ εγκαινίασε το τραυματισμένο και αμαυρωμένο ανθρώπινο γένος, η Παναγία καθίσταται γενάρχης ενός ανακαινισμένου γένους, το οποίον βεβαίως αναμένει άνωθεν την σωτηρία, καθίσταται όμως γη αγαθή, έτοιμη να υποδεχτεί τον σπόρο της λυτρώσεως. Πόσο παραστατικά εμφανίζεται ως γενάρχης γένους αγίου, όταν εμφανίζεται στον Άγιο Σεραφείμ του Σάρωφ να συνομιλεί με τον Πέτρο και τον Ιωάννη και να εντάσσει τον άγιο στην νέα αυτή γενεά λέγοντας: «Αυτός είναι από την γενιά μας»! Όπως λοιπόν η ίδια κατέστη καρπός προσευχής, προσφέρει τώρα εκείνη με τη σειρά της προσευχής καρπό απείρως σπουδαιότερο, καρπό υπακοής.

Υπάρχει όμως και μια άλλη διάσταση, άκρως συγκινητική και βαθιά ανθρώπινη. Και στο δοξαστικό της ημέρας, αλλά και στον Ακάθιστο Ύμνο, η Παναγία με τον Ευαγγελισμό της αποτελεί ελευθερία της Εύας από την λύπη της και λύτρωση από τα πικρά δάκρυα της εξορίας της. Η διατύπωση αυτή σηματοδοτεί την αναβάθμιση της ανθρώπινης προσευχής συνολικά. Μέχρι την Παναγία, η ανθρώπινη προσευχή διακατέχεται από την πίκρα ενός χωρισμού και το παράπονο για έναν κλειστό ουρανό που δείχνει να μην εισακούει τις ανθρώπινες προσευχές. Τα δάκρυα μιας τέτοιας προσευχής είναι πικρά, γεμάτα πόνο από τον χωρισμό του πλάσματος από τον Πλάστη. Στον Ευαγγελισμό οι ουρανοί ανοίγουν. Και μαζί με αυτούς ανοίγει ξανά ο παράδεισος. Η Παναγία, ως νέα Εύα, επιστρέφει, δεόμενη πλέον ενώπιον θύρας ανοιχτής. «Χαίρε Παραδείσου θυρών ανοικτήριον», ανυμνεί ο μελωδός. Τα δάκρυα της είναι πλέον γλυκά, διότι είναι δάκρυα ευγνωμοσύνης για ένα πανάρχαιο αίτημα που ήδη εκπληρώνεται. Στην δεομένη Παναγία ο Άγγελος απευθύνει ένα «χαίρε». Εις το εξής, η χαρά υπεισέρχεται στην ανθρώπινη προσευχή. Η χαρά είναι εκείνη που θα διακατέχει τον προσευχόμενο άνθρωπο, πριν καν διατυπώσει το οποιοδήποτε αίτημα. Διότι το μείζον έχει επιτευχθεί, η σχέση Θεού ανθρώπων αποκαταστάθηκε. Και μόνον η αίσθηση και η βεβαιότητα πως ο Θεός ακούει, αποτελεί πλέον για την κάθε δεομένη ψυχή αιτία χαράς, που φέρνει σε δεύτερη μοίρα όλα τα επιμέρους αιτήματα.

[Διαβάστε ολόκληρη τη μελέτη εδώ](#)